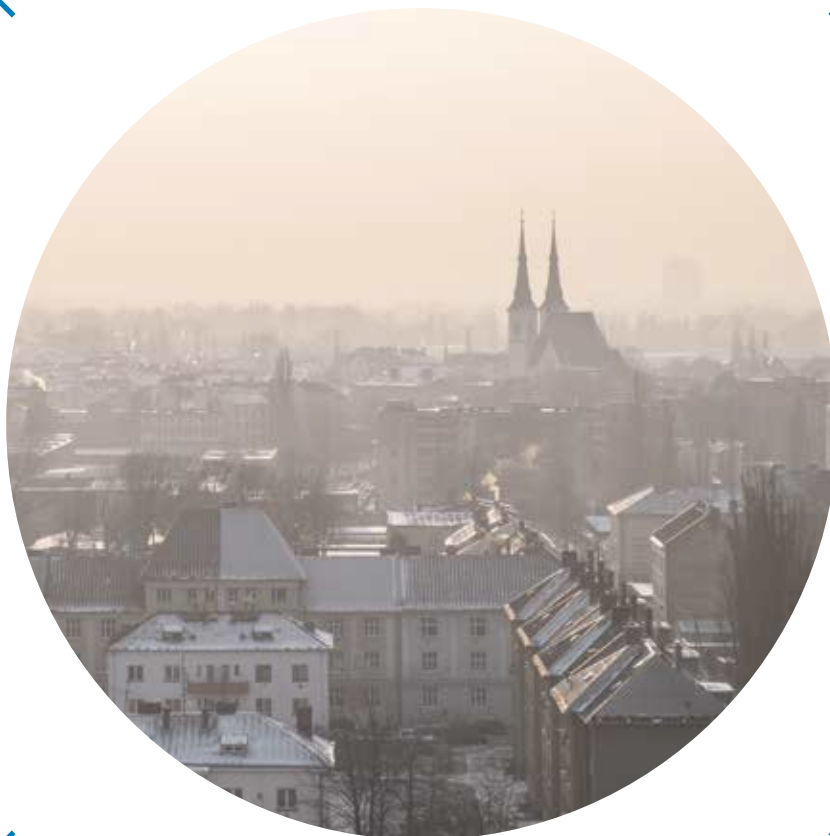

Lékařská fakulta Ostravské univerzity

**CENTRUM
EPIDEMIOLOGICKÉHO VÝZKUMU**

OBSAH

Anotace	01
CENTRUM EPIDEMIOLOGICKÉHO VÝZKUMU	02
Úkoly Centra epidemiologického výzkumu	04
Oblasti výzkumu	06
Významné projekty	14
Kontaktní osoby	16

CENTRUM EPIDEMIOLOGICKÉHO VÝZKUMU

Epidemiologický výzkum vychází ze základního předpokladu, že výskyt nemocí není náhodný, ale vždy je v přímé či nepřímé souvislosti se způsobem života člověka. Ten v sobě zahrnuje faktory, které hrají rozhodující úlohu v predispozici, vzniku i přetrvávání nemocí v populaci. A právě hodnocení vlivů vybraných rizikových faktorů životního prostředí a životního stylu na zdraví a stárnutí populace je cílem výzkumu Centra epidemiologického výzkumu (CEV) za podpory Ústavu epidemiologie a ochrany veřejného zdraví při Lékařské fakultě Ostravské univerzity.

[#osu](#) [#research](#) [#HAIE](#)
[#healthyaging](#) [#environmental](#)
[#epidemiology](#)

CENTRUM EPIDEMIOLOGICKÉHO VÝZKUMU

Demografický vývoj populace, resp. její stárnutí, je problémem, s nímž se musí vypořádat všechny regiony vyspělých zemí. Udržení fyzického i psychického zdraví do vysokého věku je ale jedním z mechanismů, jak zajistit zdravé stárnutí populace. To zahrnuje identifikaci jak rizikových, tak ochranných faktorů zdraví včetně biologických předpokladů, které by pomohly při včasné diagnostice nemocí. Sledovanými znaky jsou např. genetické, epigenetické a fyziologické ukazatele zdravotního stavu; onemocnění kardiometabolická, onkologická, respirační, infekční, psychická a neurodegenerativní či změny v socioekonomické struktuře obyvatel a vnímání zdravotních rizik ve vztahu k zvyšujícímu se věku populace.

Zdravotní stav obyvatel z průmyslového regionu nespočívá pouze v odstranění negativního působení rizikových faktorů životního a pracovního prostředí, ale také ve zdravém životním stylu. Příprava na aktivní stárnutí vyžaduje vlastní přispění k udržení soběstačnosti do co nejvyššího věku. *„Zjištění vlivu reálného působení zdravotních rizik znečištěného životního prostředí, životního stylu a jejich vnímání, zvláště v souvislosti se stárnutím populace, je hlavním cílem našich výzkumných aktivit,“* popisuje vedoucí CEV, RNDr. Vítězslav Jiřík, Ph.D.

V Centru epidemiologického výzkumu působí odborníci, postdoci včetně doktorandů a laboratorní pracovníci podílející se na řadě výzkumů. CEV se skládá z pěti spolu provázaných výzkumných skupin zabývajících se otázkami:

- Epidemiologie střední a starší generace
- Epidemiologie mladší generace
- Psychosociologické a socio-ekonomické determinanty zdraví
- Molekulární epidemiologie
- Fyzikální determinanty zdraví

Významnou iniciativou výzkumného týmu je založení tzv. longitudinálních kohortových studií, což znamená provádění dlouhodobého sledování výše uvedených ukazatelů zdravotního stavu a životního stylu obyvatelstva v environmentálně zatížených a nezatížených oblastech.

Výzkumníci CEV také spolupracují na několika výzkumných projektech, mezi nejvýznamnější patří „Healthy Aging of Environmental Medicine“ (HAIE), na kterém Centrum spolupracuje také s Ústavem experimentální medicíny Akademie věd ČR, Výzkumným ústavem veterinárního lékařství a Centrem diagnostiky lidského pohybu Ostravské univerzity. Jedná se o nejrozsáhlejší výzkum zahrnující čtyři výzkumné kohorty (neboli skupiny osob čítající bezmála 8000 osob různých věkových kategorií).

ÚKOLY CENTRA EPIDEMIOLOGICKÉHO VÝZKUMU

Hlavními úkoly Centra epidemiologického výzkumu jsou:

- Realizace vědecko-výzkumné činnosti v oblasti epidemiologie vybraných infekčních nemocí, epidemiologie prioritních neinfekčních nemocí a epidemiologie životního a pracovního prostředí formou vědeckých projektů podporovaných grantovými agenturami v České republice i v zahraničí.
- Integrace a koordinace výzkumných aktivit a kapacit v rámci Lékařské fakulty OU a identifikace možných nových směrů výzkumu.
- Poskytování odborné konzultační činnosti v oblasti realizace vědeckých projektů a iniciace vytváření nových vědeckých týmů pro tyto projekty.

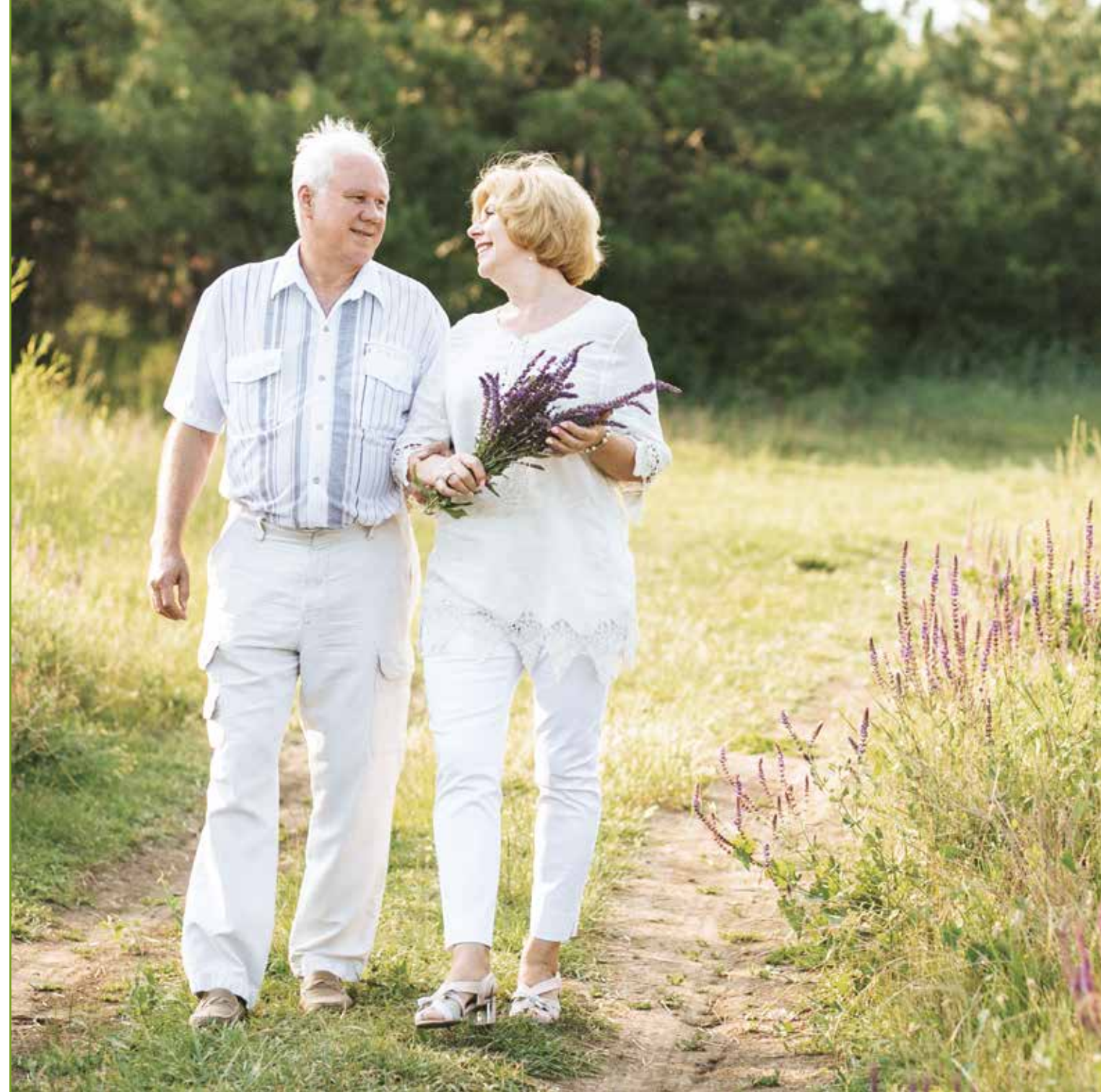
OBLASTI VÝZKUMU

Jednotlivé týmy vzájemně spolupracují v celkem pěti výzkumných skupinách.

Epidemiologie střední a starší generace

Náplní epidemiologické studie je hodnocení vztahů mezi mírou působení vnějších faktorů prostředí a faktorů životního stylu s jejich dopadem na zdraví a stárnutí u osob středního věku. Součástí výzkumu je také studium kombinace vlivu znečištěného ovzduší a životního stylu na vybraná onemocnění (kardiovaskulární nemoci, nemoci dýchacího traktu, metabolická onemocnění, vybraná onkologická onemocnění a onemocnění imunitního systému). Několik minulých i současných projektů, například „Genetika a epidemiologie Alzheimerovy choroby“, „Genetika a epidemiologie mírné kognitivní poruchy“, „Epidemiologická studie nových antikoagulancií“, „Hodnocení validity anky brachial indexu u diabetiků“ a mnoho dalších se zabývalo právě touto problematikou. V rámci excelentního výzkumu HAIE bude založena kohorta zahrnující 4000 osob středního věku (35–65 let), u kterých bude sledován jejich zdravotní stav ve vztahu k jejich životnímu stylu, psychosociálním a socio-ekonomickým faktorům a vystavení dlouhodobě zhoršenému ovzduší. Dopad vlivu znečištěného ovzduší na zdravotní stav obyvatelstva je také předmětem česko-polského projektu „HealthAir“, ve kterém výzkumníci na základě populačních dat odhadli počet let života ztracených z důvodu předčasného úmrtí nebo života se zdravotními omezeními.

Epidemiologie mladší generace

V rámci epidemiologie mladší generace se výzkumníci zabývají především hodnocením faktorů životního stylu, životního prostředí a socio-ekonomických činitelů, které se zásadně projevují v rozvoji civilizačních onemocnění v průběhu dospělosti. V rámci výzkumu HAIE je zakládána kohorta zahrnující 2000 matek a jejich novorozeneckých dětí, u kterých bude Ústavem molekulární epidemiologie hodnocen vliv znečištěného ovzduší na jejich genom.

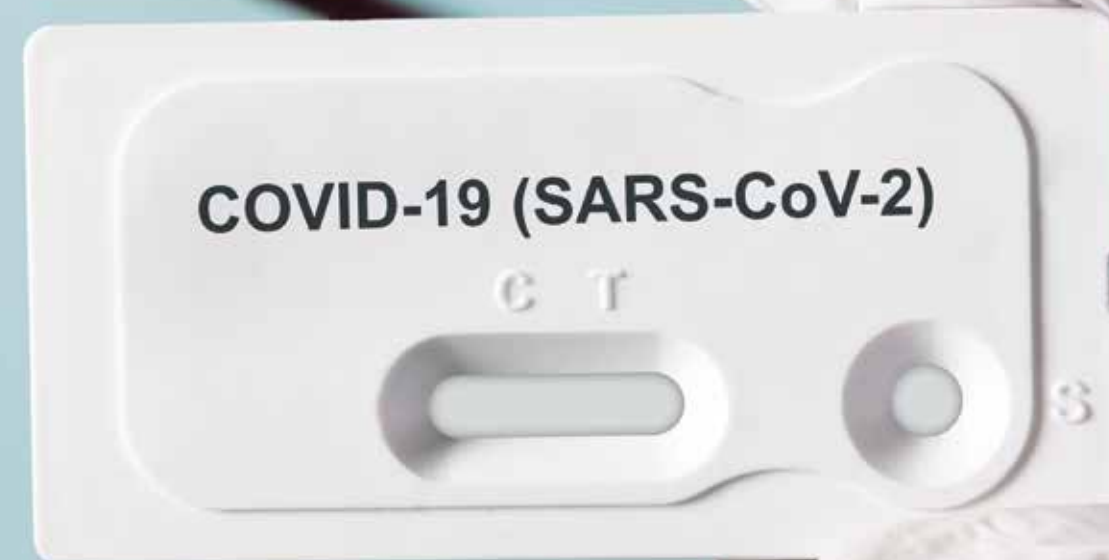
V současné době je realizována v CEV pilotní studie „Hodnocení rizika trombofilních mutací u mladých žen“ zaměřena na vyhodnocení frekvence výskytu všech rizikových faktorů vedoucích ke zvýšené srážlivosti krve u mladých žen, popřípadě zjištění asociace mezi výskytem žilní tromboembolické nemoci v rodinné anamnéze a přítomností trombofilních mutací, které budou testovány v nově vybudované Laboratoři molekulární epidemiologie.

Psychosociologické a socio-ekonomické determinanty zdraví

Výzkumníci psychologických a socio-ekonomických determinant zdraví se zaměřují na hodnocení vnímání rizikových faktorů prostředí, životního stylu a psychosociálních faktorů ve vztahu ke zdraví a zdravému stárnutí. Studium těchto determinant vychází z předpokladu, že osobnostní charakteristiky stejně jako podmínky, v nichž lidé žijí, ovlivňují vnímání rizik a tím předurčují volbu životního stylu, zdravotní stav i přístup k udržení kvalitního zdraví do pozdního věku.

„Je důležité zjistit mechanismus ovlivňující výběr a přijímání informací odborníků, zjistit míru, jakou jsou pochopena a akceptována opatření zaváděná z důvodu ochrany veřejného zdraví“, popisuje vedoucí výzkumné skupiny, Mgr. Hana Šlachtová, Ph.D. Například mimořádná situace spojená se šířením nového typu koronaviru (SARS-COV-2) vedla výzkumníky k přípravě a realizaci dotazníkového šetření o vnímání zdravotních rizik a zavedených opatření souvisejících se šířením COVID-19. Výzkum probíhá ve spolupráci se Zdravotním ústavem v Ostravě a s Ústavem epidemiologie a ochrany veřejného zdraví. Šetření přispěje k objasnění míry podpory pro mimořádná opatření ze strany obyvatelstva, obavy obyvatel, důvěru v krizové řízení a naděje vkládané lidmi do vyřešení celé složité situace.

Molekulární epidemiologie

Výzkumníci molekulární epidemiologie studují vztah mezi vystavením se environmentálním faktorům, faktorům životního stylu a jejich dopadem na genetické a epigenetické parametry zdravotního stavu a stárnutí. Mezi plánované analýzy patří například stanovení střední délky telomer nebo hladin miRNA, které ovlivňují řadu procesů v organismu včetně regulace genové exprese nebo průběhu stárnutí.

Výzkumní pracovníci spolu se studenty zahajují výzkum zaměřený na porovnání shody výsledků analýz DNA pro dva druhy biologických materiálů po invazivním a neinvazivním odběru. Konkrétně bude hodnocena kvantifikace genu kódujícího Faktor V Leiden, který se vyskytuje u celé populace, nicméně se může u některých jedinců vyskytovat s bodovou mutací. Účastnice výzkumu získají mimo jiné výsledek o tom, zda to nejsou právě ony, které nesou mutaci předmětného genu představující riziko zhoršení procesu srážení krve.

Fyzikální determinanty zdraví

Studium fyzikálních determinantů zdraví se zaměřuje na hodnocení vlivu ovzduší, hluku, elektromagnetického pole a radiace ve vztahu k možným závažným onemocněním hromadného výskytu. V rámci zjišťování vlivu znečištěného ovzduší na zdraví obyvatel je v rámci projektu HAIE hodnoceno zejména dlouhodobé vystavení škodlivým látkám v ovzduší, ale mimo to je prováděno také vzorkování polétavého prachu a vyhodnocení krátkodobého vlivu.

Součástí těchto aktivit bylo zřízení Laboratoře elektromagnetických polí, která prováděla výzkum vztahu mezi expozicemi nízkofrekvenčními magnetickými poli a výskytem akutní dětské leukémie. Je snahou CEV směr tohoto výzkumu udržet prostřednictvím mezinárodní spolupráce a přípravou nového výzkumu v oblasti experimentálních studií na zvířatech v návaznosti na výstavbu nového vivária na Lékařské fakultě. V současné době se Centrum zabývá výzkumem radiační zátěže obyvatel vlivem úniku radonu z geologického podloží obydlí, které se může podílet na vzniku onkologických onemocnění.

VÝZNAMNÉ PROJEKTY

Healthy Aging in Industrial Environment

Projekt HAIE řeší hodnocení vlivů vybraných rizikových faktorů životního prostředí a životního stylu na zdraví a stárnutí populace v průmyslovém regionu (Moravskoslezský kraj) a mimo něj (Jihočeský kraj).

Více o projektu: haie.osu.cz/

HealthAir

Projekt HealthAir se zabývá dopadem znečištění ovzduší na zdravotní stav obyvatelstva v česko-polském příhraničí. Stěžejním cílem je prostřednictvím informačních a vzdělávacích aktivit (seminářů, konferencí a monografie) zvýšit povědomí obyvatel, veřejných orgánů a dalších zainteresovaných subjektů o nebezpečí, které znečištění ovzduší představuje pro lidské zdraví.

Více o projektu: healthair.eu/cs/

Ve spolupráci s Ústavem epidemiologie a ochrany veřejného zdraví proběhly v letech 2016 až 2019 projekty „Genetika a epidemiologie mírné kognitivní poruchy“ a „Genetika a epidemiologie Alzheimerovy choroby“.

Aktuální studentské grantové projekty:

- Účinek dlouhodobé expozice znečištěnému ovzduší a plicních funkcí na kardiopulmonální mortalitu u stárnoucích žen.
- Porovnání shody výsledků analýz DNA pro dva druhy biologických materiálů po invazivním a neinvazivním odběru.
- Hodnocení rizika trombofilních mutací u mladých žen (pilotní studie).

KONTAKTNÍ OSOBY

RNDr. Vítězslav Jiřík, Ph.D.

Vedoucí Centra epidemiologického výzkumu

MUDr. Radim Šrám, DrSc.

Vědecký konzultant, vedoucí projektu HAIE

Prof. MUDr. Vladimír Janout, CSc.

Vědecký konzultant

Mgr. Hana Šlachtová, Ph.D.

Vedoucí skupiny psychosociálních a socio-ekonomických determinant

Mgr. Ondřej Machaczka, Ph.D.

Vedoucí skupiny Expozice škodlivinám v ovzduší

Mgr. Andrea Dalecká

Vedoucí skupiny epidemiologie mladší generace, sekretariát CEV

Centrum epidemiologického výzkumu

Vydala: Ostravská univerzita

Centrum marketingu a komunikace

Editor: Ing. Petra Čubíková

Redaktor: Mgr. Andrea Černá

Grafický návrh a sazba: Mgr. Štěpánka Zámečnicková

1. vydání, Ostrava 2020

OSTRAVSKÁ UNIVERZITA
LÉKAŘSKÁ FAKULTA

lf.osu.cz

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Bulletin je financován z projektu HR Excellence in Research na Ostravské univerzitě, registrační číslo projektu:
CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_028/0006225.

Bulletin, jehož autorem je Ostravská univerzita, podléhá licenci Creative Commons Uveďte původ-
Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

